

SCIENTIFIC COLLECTION INTERCONF

No 44
March, 2021

THE ISSUE CONTAINS:

**Proceedings of the 8th
International Scientific
and Practical Conference**

SCIENTIFIC RESEARCH IN XXI CENTURY

OTTAWA, CANADA
6-8.03.2021

Лапутько Анна Валеріївна

викладач кафедри філософії, біоетики та історії медицини

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Україна

ПИТАННЯ ГІДНОСТІ ЛЮДИНИ: РЕЛІГІСЗНАВЧИЙ ТА БІОЕТИЧНИЙ АСПЕКТИ

В умовах сучасного інформаційно-техногенного суспільства людство зіткнулося з новою антропологічною реальністю. Все більше науковців визначають амбівалентний характер розвитку сучасної техніки та технологій, оскільки вони надають людині не тільки вагомі соціальні блага, а й мають непередбачувані негативні наслідки, зокрема, антропологічні, екологічні, соціальні загрози тощо. Особливі небезпеки пов'язані з виходом технауки на рівень оперування живою матерією на молекулярному, генетичному, нано-рівнях, можливостями зміни самої природи людини. У свій час М. Гайдеггер прозорливо попереджував, що «... за допомогою технічних засобів готується наступ (атака) на життя і сутність людини, з яким не зрівняється навіть вибух водневої бомби» [1, с. 108]. Наприкінці ХХ ст. цей прогноз набув рис реальності. Фантастичні досягнення молекулярної біології, генної інженерії, біоінформатики, біомедичних технологій тощо, надали можливість людині втручатися у фундаментальні основи життя, спадковості. За влучним висловом В. Велькова вже «настав час другого вигнання з Раю, коли людина «у поті лиця свого» сама буде «створювати і худобу свою, і злаки свої», і гени роду свого» [2].

Як відомо, ще на початку 70-х рр. ХХ ст. В. Р. Поттер, засновник біоетики, вихід із кризових ситуацій пов'язаних зі стрімким, безконтрольним розвитком новітніх технологій, пов'язував з «наведенням мосту» між природничо-науковою та гуманітарною культурами, об'єднанням двох найважливіших та конче необхідних елементів – біологічних знань та загальнолюдських цінностей [3, с. 9]. Сьогодні біоетика як сучасний міждисциплінарний напрям знань і соціальної практики інтегрує наукові і ціннісно-нормативні підходи,

які містяться не тільки у філософії, етиці та у різних формах секулярних знань, а й релігійних підходах.

Особливе значення у розвитку біоетики мала християнська духовна традиція. Ми погоджуємося, з думкою, що саме в контексті цього впливу, а також персоналістичної біоетики загальноєвропейських цінностей, слід розглядати і обґрунтування принципів біоетики у міжнародному дослідницькому проєкті БІОМЕД II «Основні етичні принципи в європейській біоетиці та біоправі», зокрема, людської гідності, цілісності та уразливості людини [4, с. 115]. У християнській духовній традиції поняття гідності є базовим поняттям, яке ґрунтується на вченні про людину як єдину у світі істоту створену Богом за Його образом і за Його подобою (Бут. 1:26). Тому у християнстві гідність людини підноситься значно вище, ніж у світському її розумінні, адже людина постає не тільки як творіння поряд з іншими творіннями господніми, а й як «мікротеос», трансцендентна цінність, оскільки у самій людській природі відображена Божественна природа Абсолюту. Якщо у світській культурі поняття гідності постає як морально-етична категорія, яка вказує на особливе ставлення людини як до самої себе, інших людей, а також з боку суспільства, то в християнській духовній культурі поняття гідності має не тільки духовно-моральний, а й онтологічний зміст.

Принцип гідності людини в християнстві пов'язується з цілісністю людини як духовно-душевно-тілесного творіння. У сучасній християнській антропології сформульовано поняття «тілесної особи» – не може існувати людська особа, яка не була одночасно «я» духовним і я «тілесним». Папа Іоанн Павло II казав про «одухотворене тіло» і «втілеснений дух». Цей підхід розвивали й видатні православні архіпастири XX ст., лікарі архієпископ Лука (В.Ф. Войно-Ясенецький) і митрополит Антоній Сурожський. Професор медицини В.Ф. Войно-Ясенецький, обґрунтовуючи нерозривний взаємозв'язок між духом, душею і тілом людини, відзначав, що «... дух вже в ембріональному стані тіла формує його. Всім клітинам тіла притаманна духовна енергія, а життя від Духа» [5, с. 199, 200].

Особливе значення в контексті біоетики має притаманне християнському євхаристичному етосу ставлення до життя як безцінного Божого дару. Православний богослов митрополит Іоан Зізіулас акцентує увагу на первинному розумінні та здійсненні євхаристії як виразу вдячності за *дар буття* [6]. Оскільки життя є фундаментальним благом для людини, морально виправданим ставленням до нього буде наступне: *безпосередньо – це повинно бути відношення прийняття життя як дару, який необхідно берегти, плекати й любити; опосередковано – необхідно прийняти смерть, коли вона стає неминучою* [7].

Отже, сьогодні спільною християнською позицією є визнання сакральності, недоторканості людського життя, невід’ємної гідності і цінності людини з моменту зачаття й до природного завершення її життя [8, с. 94-95].

Тому абсолютно неприпустимим з позицій християнського морального вчення є не тільки намагання сучасної людини «поправити» Творця вдосконалюючи власну природу «за власним образом» за допомогою сучасних біомедичних технологій (генна інженерія, репродуктивне клонування тощо), а й штучне переривання вагітності (за виключенням випадків пов’язаних переважно з медичними показниками, передусім загрозами життю матері), різні форми активної евтаназії, які легалізовані сьогодні в таких країнах як Нідерланди, Бельгія, Люксембург та ін.

Список джерел:

1. Хайдеггер М. Отрешенность // Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге. – Москва: Наук, 1991. – 120 с.
2. Вельков В.В. По ту сторону эволюции // Человек. – 2004. - № 2. – С. 22-30.
3. Поттер В.Р. Биоэтика: мост в будущее / Пер. с англ. Под. общ. ред. С.В. Вековшиной и В.Л. Кулиниченко. – К.: Видавец Вадим Карпенко, 2002. – 216 с.
4. Vasylieva I., Mozgova N., Bilozor D., Hlushko T. The development of bioethics in the context of the christian spiritual tradition. AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. Special issue, vol. 11, Issue 1, XV, 2021. – [Електронний ресурс]:
5. <http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110115/PDF/110115.pdf>

6. Святитель Лука (Войно-Ясенецкий). Дух, душа и тело. – К.: ВД «Авіцена», 2010. – С. 199, 200.
7. Зизиулас Иоанн. Общение и инаковость. Новые очерки о личности и церкви / Пер. с англ. (Серия «Современное богословие»). – М.: Издательство ББИ, 2012. – С. 114.
8. Нравственное действие христианина (Ливио Мелина, Теодор Герр, Игнасио Карраско де Паула, Альберто Бонанди, Карло Брешиани). Под общим руководством Л. Мелина. – М.: «Христианская Россия», 2007. – С. 159.
9. Vasylieva I., Hololobova K., Nechushkina O., Kobrzhytskyi V., Kiriiienko S., Laputko A. Attitudes of medical students towards artificial termination of pregnancy and euthanasia in the context of christian ethics. Occasional Papers on Religion in Eastern Europe. Special Topic: Contemporary Interaction between Religion and Medicine in Eastern. Volume 41, Issue 1, 2021. – [Электронный ресурс]: <https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/vol41/iss1/8> P. 91-105.